

ИСКЛУЧОЦИ ОД ПРИМЕНА НА ЗАКОНОТ

1. Прашање:

Јавна установа која спроведува бројни научно-истражувачки проекти и активности за развој, кои се од витално значење за научниот напредок, иновациите и јавното здравје во државата, има потреба од чување на биолошките материјали во соодветни услови.

Дали чувањето на биолошките материјали, е опфатено со исклучокот предвиден во член 23 точка 5 од Законот за јавни набавки?

Одговор:

Согласно член 23 став (1) точка 5 од законот, одредбите од законот, не се применуваат на услуги за истражување и развој, освен оние кои се опфатени со шифрите од ЗПЈН од 730000002 до 731200009, 733000005, 734200002 и 734300005 во случаите кога корист од нив има исклучиво договорниот орган за своја употреба при вршењето на своите дејности и во целост плаќа за добивањето на тие услуги.

Во однос на овој исклучок, укажуваме на воведниот дел од Директивата 2014/24/EУ (став 35) и Директивата 2014/25/EУ (став 42), во кои се објаснуваат причините за овој исклучок од примена на законот. Во Директивите се наведува дека треба да се поттикне кофинансирањето на програмите за истражување и развој од индустриски субјекти. Затоа треба да се разјасни дека оваа Директива се применува само доколку нема кофинансирање и доколку резултатите од активностите за истражување и развој се наменети исклучиво за одреден договорен орган. Ова не треба да ја исклучува можноста давателот на услугата кој ги извршил овие активности да објави извештај за овие активности се додека договорниот орган го задржува ексклузивното право да ги користи резултатите од истражувањето и развојот во извршувањето на своите дејности.

Сепак, фиктивното споделување на резултатите од истражување и развој или било кое симболично учество во надоместувањето на трошоците на давателот на услугата не треба да ја спречи примената на оваа Директива.

Нашиот закон за јавни набавки е усогласен со директивите на ЕУ, а во оваа одредба во која е содржан наведениот исклучок од примена на законот, транспонирани се член 14 од Директивата ЕУ 2014/24/EУ и член 32 од Директивата 2014/25/EУ.

Оттаму, Законот за јавните набавки се применува при спроведување на набавките на услуги за истражување и развој а кои се опфатени со шифрите од ЗПЈН 730000002 до 731200009, 733000005, 734200002 и 734300005 само во случаите кога корист има исклучиво договорниот орган за своја употреба при вршењето на своите дејности и во целост плаќа за добивањето на тие услуги односно само во случаите кога кумулативно се исполнети овие два услова. Товарот на докажување на посебните услови и околности, што го оправдуваат ослободувањето од примена на овој закон, се на страната на договорниот орган, во зависност од конкретниот случај и податоците/доказите со кои единствено располага договорниот орган.

Воедно, укажуваме дека во јавните набавки договорните органи треба да го користат "Заедничкиот поимник за јавни набавки CPV (во натамошниот текст: ЗПЈН)" кој преставува единствен класификациски систем на номенклатури на стоки, услуги и работи што се

применува во постапките за јавни набавки и кој обезбедува еднообразност со останатите постојни номенклатури за стоки, услуги и работи, а со цел да утврдите за каков вид на услуги станува збор и дали тие се исклучени од примена на законот.

Оттука, договорниот орган врз основа на целокупната документација треба да утврди дали може да го примени наведениов исклучок или не.

ПОСТАПКИ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

2. Прашање:

Во декември 2025 година, поднесовме барање за мислење за постапка со преговарање без објавување оглас.

Добивме позитивно мислење, но во календарската 2025 година, не испративме покана до економскиот оператор, односно не се спроведе постапката.

Во планот за јавни набавки за 2026 година, предвидена е истата набавка со иста вредност и исти услови.

Дали по донесувањето на годишниот план, а пред носење на одлука за јавна набавка можеме да го искористиме мислењето од претходната календарска година или потребно е повторно да побараме ново?

Одговор:

Кога постапката со преговарање без претходно објавување оглас се спроведува согласно член 55 став (1) точки в) и г) од законот, договорниот орган ја започнува истата само по добивање претходно мислење од Бирото.

При тоа, со законот не е определено времетраењето на потврдата (односно не е определен временскиот период во кој постапката треба да се спроведе). Сепак, со оглед на основите по кои се издава претходното мислење, се претпоставува дека постапката треба да се спроведе непосредно по добивање на согласноста, а не после истекот на неколку месеци.

Истовремено, согласно со член 6 став 2 од Правилникот за формата, содржината како и начинот на изготвување на годишниот план за јавни набавки, постапките со преговарање без објавување на оглас врз основа на член 55 став (1) точка а) и точка г), како и став (3) точки б), г) и д) од Законот за јавните набавки не треба да се внесуваат во годишниот план за јавни набавки. Од наведената одредба произлегува дека постапките со преговарање без објавување на оглас кои се спроведуваат по останатите основи треба да се внесат во Годишниот план за јавни набавки.

Имајќи предвид дека станува збор за нова календарска година и дека постапката за јавна набавка не била спроведена во претходната година, договорниот орган има обврска повторно да поднесе барање за добивање мислење за спроведување постапка со преговарање без објавување оглас.

3. Прашање:

Во Техничката спецификација и во делот за Дополнителни информации од Тендерската документација е наведено дека Понудувачите со понудата треба да достават соодветни документи (брошури, каталози, упатство за употреба и слично) со кој треба да ги потврдат карактеристиките, стандардот на предметот/тите кој се набавува/ат а кој карактеристики се наведени во образецот на Техничката понуда како Минимални технички карактеристики, или да достават (овластување, изјава, договор за деловно техничка соработка и сл.), за обезбеден сервис од производителот за време на побараниот/дадениот гарантен рок.

Доколку, истите не ги доставиле, дали може дополнително да се побараат или горенаведените документи се третираат како дел од техничката понуда и согласно член 109 став 4 не може дополнително да се доставуваат или дообјаснуват.

Дали документите треба/може да се бараат во друг дел од Тендерската документација како би можеле во текот на постапката доколку е потребно дополнително да се дообјаснат или побараат.

Се работи за набавка на нови Машини, сервисирање на машини и сервисирање на сложени системи кој се многу важни за квалитетот на услугата кој е дел од дејноста на претпријатието.

Доколку, понудувачот има доставено потврда издадена од надлежен орган во РСМ за платени даноци, придонеси или други јавни давачки, е со рок постар од 6 месеци истиот може додополнително да се побара и доколку може со кој датум треба да биде истиот. Се работи за документ кој се однесува за Поедноставена отворена постапка?

Одговор:

1. При проверката на комплетноста и валидноста на документацијата за утврдување на способноста на понудувачот и при евалуација на понудата, комисијата согласно член 109 став (2) и (4) од законот, може да побара понудувачите да ги појаснат или дополнат документите, доколку не станува збор за значителни отстапувања од бараната документација, а воедно треба да води сметка освен појаснување на техничката понуда, да не дозволи никакви промени на истата.

Доколку барањето на проспекти, каталози или други документи е во функција на утврдување на карактеристиките на предметот на набавка и истите се барани во рамки на техничките спецификации, комисијата во фазата на евалуација на понудите треба да биде максимално внимателна и да утврди дали со дополнителното доставување би можело да дојде до измена на веќе дадената техничката понуда.

2. Кај поедноставена отворена постапка, согласно член 49 став (3) од законот, економскиот оператор има слобода да бира дали ќе достави изјава за докажување на способноста или потребните документи за утврдување на бараната способност.

Согласно став (4) од истиот член, пред донесување на одлуката за избор на најповолна понуда, економскиот оператор чија понуда е оценета за најповолна е должен во рок кој го утврдува комисијата за јавна набавка и кој нема да е пократок од три работни дена да ги достави документите за утврдување способност доколку со понудата доставил изјава за докажување на способноста, а во спротивно ќе се смета дека ја повлекува понудата. Воедно,

Договорниот орган согласно ставот (5) од наведениот член, ги прифаќа документите за утврдување на способност кои се издадени и по крајниот рок за поднесување на понудите.

Оттука, одредбата треба да се применува на начин што, економскиот оператор чија понуда е оценета за најповолна и кој со понудата доставил изјава за докажување на способноста, е должен во рок кој го утврдува комисијата за јавна набавка и кој нема да е пократок од три работни дена да ги достави документите за утврдување способност. Доколку во овој рок економскиот оператор не ги достави документите или достави нецелосни документи или достави невалидни документи, договорниот орган без да утврди дополнителен рок за доставување на документи, констатира дека економскиот оператор ја повлекува понудата и согласно член 101 став (6) алинеја 1 и член 101 став (7) од Законот објавува негативна референца во ЕСЈН.

Од друга страна, доколку понудувачот доставил документи за докажување на способноста, комисијата може да постапи согласно член 109 став (2) од Законот, под услов да не станува збор за значителни отстапувања од бараната документација.

КОМИСИЈАТА ЗА ЈАВНА НАБАВКА / ЛИЦЕ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИСКИ ОБЛИК ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

4. Прашање:

Дали лицето кое ја изготвува техничката спецификација односно од каде доаѓа потребата за набавка може да биде член на Комисијата за јавна набавка?

Одговор:

За потребата од јавна набавка, односно спроведување на постапка за јавна набавка одлучува договорниот орган. За таа цел договорниот орган задолжително донесува Одлука за јавна набавка. Со одлуката за јавна набавка меѓу останатото се назначуваат претседателот и членовите на комисијата за јавни набавки нивниот број и нивните заменици.

Со законот се пропишуваат работите кои комисијата во зависност од видот на постапката ги врши, се задолжуваат членовите на истата да постапуваат согласно со Кодексот на однесување при спроведување на јавните набавки, а бројот на членови мора да е непарен.

Имено, при определувањето на претседателот и членовите на комисијата предвид треба да се има специфичноста на предметот на набавка и освен лице/а кои имаат познавање на прописите за јавни набавки, во комисијата треба да членуваат и лице/а кои имаат познавање од предметот на набавка.

Во однос на дилемата, дали лицето кое ја изготвило техничката спецификација, треба да членува во комисијата за јавна набавка или пак член треба да биде друго лице кое ги поседува истите знаења за предметот на набавка, но директно не учествувало во изготвувањето на спецификацијата, е прашање кое зависи од организационата поставеност на договорниот орган и кое треба да биде уредено со интерни процедури за јавни набавки со кои се уредува кој за што е задолжен.

ТЕНДЕРСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА / ТЕХНИЧКИ СПЕЦИФИКАЦИИ

5. Прашање:

Во текот на подготовка на документација за јавна набавка на антивирусен софтвер и лиценци, од страна на надлежниот сектор задолжен за спроведување на набавката предложено е предвидување на следниот услов:

„Економскиот оператор да е авторизиран од производителот за продажба и инсталација на решението, што се докажува со авторизациски документ издаден од производителот.“

Во врска со наведеното, се појави дилема во однос на правната природа на ваквиот услов и неговата усогласеност со Законот за јавните набавки, особено во контекст на тоа што авторизацискиот документ не претставува класичен доказ за способност на економскиот оператор, ниту пак техничка карактеристика на предметот на набавката.

Дали ваков услов е дозволено да се предвиди во тендерската документација?

Одговор:

Договорниот орган, согласно со член 81 став (1) од законот, е должен да ја изготви тендерска документација и во истата да ги наведе барањата, условите, критериумите и други неопходни информации, со цел да му обезбеди на економскиот оператор целосни, точни и прецизни информации во врска со начинот на спроведување на постапката за јавна набавка.

Согласно со член 82 став (1) и (4) од законот, предметот на набавка се опишува на јасен, недвосмислен, целосен и неутрален начин кој ќе обезбеди споредливост на понудите во поглед на условите и барањата утврдени од договорниот орган, а со техничките спецификации се дефинираат потребните карактеристики на стоките, услугите или работите. Овие карактеристики може да се однесуваат и на одреден процес или метод на производство или обезбедување на бараните стоки, услуги или работи, или на одреден процес од друга фаза во нивниот животен век, дури и доколку таквите фактори не се составен дел од нивната материјална содржина, под услов карактеристиките да се поврзани со предметот на набавка како и да бидат сразмерни со вредноста и целите на набавката.

Техничките спецификации согласно став (6) од членот 82, мора да им обезбедат на сите економски оператори еднаков пристап до постапката за јавна набавка и не смеат неоправдано да ја попречуваат пазарната конкуренција во јавните набавки.

Воедно, а имајќи предвид дека Бирото ни при вршење на административна проверка не навлегува во утврдувањето на нивото на техничките спецификации и избирање на поврзаните стандарди, нивото на условите за квалитативен избор на економските оператори и условите кои произлегуваат од материјалните прописи поврзани со предметот на набавка, укажуваме на потребата од доследно почитување на начелата на кои се темелат јавните набавки. Имено, постапката за јавна набавка треба да се спроведува сразмерно на предметот на набавка, особено во однос на изборот, дефинирањето и примената на условите, барањата и критериумите, кои мора да се логички поврзани со предметот на набавка и сразмерни на неговата сложеност и вредност.

Оттука, а со цел на разрешување на вашите дилеми препорачуваме согласно член 76 да спроведете претходна проверка на пазарот.

УСЛОВИ ЗА УТВРДУВАЊЕ СПОСОБНОСТ

6. Прашање:

Дали во случај на групна понуда ИСО стандардите се задолжителни за сите членови во групата или доволно е носителот на групата да ги поседува при што ќе се исполнат условите за учество со земање предвид на целокупно доставените документи?

Дали во случај на учество на постапка за јавна набавка при користење на подизведувач, потребно е и подизведувачот да ги поседува ИСО стандардите или доволно е само понудувачот?

Одговор:

Законот дава можност во соодветни случаи каде што природата на предметот на договорот за набавка го оправдува користењето на стандардите за системи за квалитет и/или стандардите за управување со животната средина, договорниот орган да бара од економските оператори да се придржуваат кон тие стандарди. Со нив се потврдува дека понудувачот се придржува на определени стандарди за системи на квалитет, односно за управување со животната средина за целокупниот производствен или деловен процес.

1. Во однос на првото прашање, составен дел на групната понуда согласно со член 106 став 5 од законот, е договор за поднесување групна понуда со кој членовите во групата економски оператори меѓусебно и кон договорниот орган се обврзуваат за извршување на договорот за јавна набавка, а кој особено ги содржи следниве податоци: членот на групата што ќе биде носител на групата, односно што ќе ја поднесе понудата и ќе ја застапува групата пред договорниот орган, членот на групата кој во име на групата економски оператори ќе го потпише договорот за јавна набавка, членот на групата што ќе ја издаде фактурата и сметка на која ќе се вршат плаќањата, краток опис на обврските на секој од членовите на групата економски оператори за извршување на договорот и други податоци кои договорниот орган ќе ги утврди во тендерската документација.

Во случај на групна понуда, договорниот орган проверува за секој член од групата дали постојат причини за негово исклучување од постапката, а воедно сите членови од групата треба да ја докажат способноста за вршење професионална дејност, односно да достават ДРД образец.

Во случај на група економски оператори сите членови на групата поединечно треба да докажат дека производствениот или деловниот процес им е контролиран, односно дека при одвивањето на истиот се придржуваат до конкретните барани сертификати.

2. Од друга страна, доколку понудувачот согласно со член 118 став (2) од законот, користи подизведувач при извршувањето на договорот за јавна набавка, во понудата: ги наведува сите подизведувачи, како и секој дел од договорот за кој има намера да го додели на подизведувачи; доставува контакт податоци за законските застапници на предложените подизведувачи; доставува документација за утврдување способност на предложените подизведувачи и доставува барање од подизведувачот за директно плаќање, доколку подизведувачот го бара тоа.

Воедно, треба да се има предвид дека во однос на условите за утврдување способност, договорниот орган треба да провери дали предложениот подизведувач ги исполнува релевантните критериуми за утврдување на способноста, односно оние услови што се неопходни за да се изврши делот од договорот кој економскиот оператор го дал на подизведувачот.

СРЕДСТВА ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ / НЕГАТИВНА РЕФЕРЕНЦА

7. Прашање:

Дали договорниот орган за објавување на негативната референца по донесување на одлука за избор и склучување на договор за јавна набавка, треба да донесе одлука за поништување на постапката со правна поука?

Одговор:

Договорниот орган согласно член 101 став (6) од законот, ја наплаќа банкарската гаранција на понудата ако понудувачот:

- ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност,
- не ја прифати исправката на аритметичките грешки од страна на комисијата,
- не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или
- не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, ако договорниот орган ја предвидел во тендерската документација.

Доколку дојде до наплата на банкарската гаранција на понудата, односно до прекршување на изјавата за сериозност на понудата, согласно став (7) од наведениов член, договорниот орган во ЕСЈН објавува негативна референца што резултира со исклучување на предметниот понудувач од сите идни постапки за јавни набавки во период од шест месеци од денот на објавувањето. Периодот на исклучување од овој став се зголемува за дополнителни три месеци при секоја наредна негативна референца, но не повеќе од една година.

За ситуациите ако понудувачот (ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност или не ја прифати исправката на аритметичките грешки од страна на комисијата) од ставот (6) алинеи 1 и 2 од член 101, предлогот за издавање негативна референца се содржи во извештајот за спроведена постапка.

За ситуациите ако понудувачот (не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, ако договорниот орган ја предвидел во тендерската документација) од ставот (6) алинеи 3 и 4 на член 101, предлогот за издавање негативна референца до одговорното лице на договорниот орган го поднесува лицето или организацискиот облик за јавни набавки.

За објавување негативна референца согласно со случаите од ставот (6) на член 101, договорниот орган одлучува со одлуката за избор или за поништување на постапката, а

економскиот оператор има право на жалба во жалбена постапка согласно со овој закон. Имајќи предвид дека вашето прашање е непрецизно, односно неможе да се утврди по кој основ е издадена негативната референца, напоменуваме дека Договорниот орган е одговорен за правилна примена на одредбите од Законот за јавните набавки, а ова мислење Бирото за јавни набавки го дава исклучиво врз основа на податоците дадени во прашањето.

ПОДГОТОВКА И ПОДНЕСУВАЊЕ НА ПОНУДИТЕ / ГРУПНА ПОНУДА

8. Прашање:

Со оглед на тоа што системот за јавни набавки при поднесување на понудата автоматски ја генерира Изјавата за сериозност на понудата, во случај на група на понудувачи дали само подносителот, односно носителот на групата ја генерира и доставува Изјавата за сериозност и со тоа понудата ќе биде прифатлива, бидејќи истата нема можност да се изгенерира за останатите членови?

Одговор:

Договорниот орган согласно член 101 став (1) од законот, бара гаранција на понудата во вид на банкарска гаранција или изјава за сериозност на понудата и тоа го наведува во огласот и во тендерската документација.

Гаранцијата на понудата претставува повратни средства кои ги плаќаат понудувачите како гаранција дека ако бидат избрани ќе пристапат кон потпишување на договорот. Доколку договорниот орган бара гаранција на понудата неа ја наведува во огласот и во тендерската документација, како и нејзиниот вид. Доколку не бара банкарска гаранција, договорниот орган задолжително бара изјава за сериозност на понудата како инструмент на заштита на договорните органи од несериозни понудувачи. Оваа изјава претставува еден вид алтернатива на гаранцијата на понуда. Таа е во насока на зголемување на конкуренцијата во постапките, бидејќи ќе се избегне барањето на банкарски гаранции и ќе се намалат трошоците на понудувачите. А од една страна, договорните органи имаат механизам на располагање за санкционирање на несериозните понудувачи.

Во постапките за јавни набавки согласно со член 106 став (2) од законот, може да учествуваат и групи економски оператори, вклучувајќи ги и привремените здружувања, согласно со прописите за заштита на конкуренцијата. Составен дел на групна понуда согласно став (5) од наведениов член, е договор за поднесување групна понуда со кој членовите во групата економски оператори меѓусебно и кон договорниот орган се обврзуваат за извршување на договорот за јавна набавка, а кој особено ги содржи следниве податоци:

- членот на групата што ќе биде носител на групата, односно што ќе ја поднесе понудата и ќе ја застапува групата пред договорниот орган,
- членот на групата кој во име на групата економски оператори ќе го потпише договорот за јавна набавка,
- членот на групата што ќе ја издаде фактурата и сметка на која ќе се вршат плаќањата,
- краток опис на обврските на секој од членовите на групата економски оператори за извршување на договорот и
- други податоци кои договорниот орган ќе ги утврди во тендерската документација.

Треба да се има предвид дека овие податоци се законскиот минимум кој треба да биде содржан во договорот за групна понуда. Воедно, алинејата 5 од став (5) на член 106, дава можност од страна на договорниот орган да бидат побарани и други елемент.

ЕВАЛУАЦИЈА НА ПОНУДИТЕ / НЕВООБИЧАЕНО НИСКА ЦЕНА

9. Прашање:

Во постапка за јавна набавка на „софтвер за анализа на мрежа“, поднесена е само една понуда од странски економски оператор, а вкупната вредност е изразена во денари.

По барање за појаснување на невообичаено ниска цена, понудувачот достави појаснување дека понудената цена всушност е изразена во евра (ЕУР), а не во денари, како што автоматски е генерирано во финансиската понуда преку Електронскиот систем за јавни набавки.

Понудувачот наведува дека во моментот на поднесување на понудата немал можност да избере валута во ЕСЈН, како и дека од негова страна нема никаква промена во економските елементи на понудата, туку се работи исклучиво за појаснување на валутата во која цената е првично пресметана.

Имајќи го предвид наведеното, дали ваквото појаснување може да се смета за прифатливо согласно член 110 од Законот за јавните набавки, или истото претставува недозволена измена на финансискиот дел од понудата.

Како да постапиме во вакви случаи кога странски понудувачи немаат можност да ја искажат цената во странска валута во ЕСЈН?

Одговор:

Понудувачот согласно член 105 став (1) и (4) од законот, ја изготвува понудата во согласност со тендерската документација. При тоа, понудувачот ја доставува понудата со цена во која се засметани сите трошоци и попусти на вкупната цена на понудата, без ДДВ кој се искажува посебно, во денари или во валута како што е утврдено во тендерската документација.

Од изнесеното произлегува дека, валутата во која треба да биде искажана цената, а која е различна од националната валута – денар, ја дефинира договорниот орган во тендерската документација и истата е задолжителна за економските оператори, односно истите цената треба да ја искажат во назначената валута.

Евалуацијата на понудите претставува процесот на оценување на понудите, кој комисијата за јавна набавка го врши врз основа на дефинираните критериуми наведени во тендерската документација.

При утврдување на прифатливоста на понудите, комисијата предвид треба да ја има дефиницијата дадена во член 2 став (1) точка 11 од законот, согласно кој „Прифатлива понуда“ е понуда поднесена од понудувачот, која ги исполнува условите за утврдување способност, потребите и барањата на договорниот орган наведени во техничките спецификации и останатата тендерска документација, што е навремена, која нема невообичаено ниска цена, а чија конечна цена не ги надминува средствата обезбедени или кои може да се дообезбедат од договорниот орган согласно овој закон.

Оттука, комисијата врз основа на фактичката состојба, односно наведеното во тендерската документација (во поглед на валутата), треба да утврди дали доставената понуда е во согласност со барањата, односно дали е прифатлива или не.

10. Прашање:

Во постапка за јавна набавка на прехранбени производи, во техничката понуда е предвидена колона „понудена големина на пакување“.

Сите економски оператори имаат наведено конкретна бројчена вредност за големината на пакувањето. Еден економски оператор, наместо конкретна бројка, има наведено распон (на пример 100–140 грама), кој распон е утврден во минималните технички карактеристики.

Исто така, и на доставената мостра од истиот економски оператор, на декларацијата е наведена нето маса во распон (100–140 грама), без конкретно определена маса на пакувањето.

Дали ваквото наведување, и во техничката понуда и на самата мостра, претставува прифатлива усогласеност со барањето за понудена големина на пакување, или истото треба да се смета за неусогласеност?

Одговор:

Евалуацијата на понудите претставува процесот на оценување на понудите, кој комисијата за јавна набавка го врши врз основа на дефинираните критериуми наведени во тендерската документација.

При проверка на комплетноста и валидноста на документацијата за утврдување на способноста на понудувачот и при евалуација на понудата согласно со член 109 став (2) од законот, комисијата може да побара понудувачите да ги појаснат документите или да достават документи, доколку не станува збор за значителни отстапувања од бараната документација. Согласно со ставот (4) од наведениот член, никакви промени во финансиската и техничката понуда, освен исправката на аритметички грешки, не смеат да се бараат, нудат или да се дозволат од страна на комисијата или од понудувачот.

Наведените одредби, му дозволуваат на договорниот орган да побара понудувачите да ги појаснат документите или да достават документи, но само доколку не станува збор за значителни отстапувања од бараната документација. При тоа, кога се бара појаснување на техничката или финансиската понуда, не смее да се дозволи никаква промена на доставената техничката понуда.

При утврдувањето на прифатливоста на понудите комисијата предвид треба да ја има дефиницијата дадена во член 2 точка 11 од законот, а согласно став (6) од член 109, неприфатливите понуди нема да ги рангира.

Оттука, комисијата врз основа на фактичката состојба (барањата во тендерската документација и доставената понуда), утврдува дали доставените понуди се прифатливи и дали може да постапи согласно со член 109 став (2) или не.

11. Прашање:

Отпочната е постапка за набавка на лаптопи согласно доделени финансиски средства од надлежното министерство и потпишан договор за потребите на одреден проект. Постапката е во фаза на евалуација. Во оваа фаза комисијата утврди дека најповолната понуда е со вредност повисока од висината на обезбедените средства со одлуката.

Дали треба да ја завршиме фазата на евалуација и комисијата да даде предлог прифаќајќи ја понудата која што е повисока од проценетата вредност или во оваа фаза потребно е комисијата да даде писмен предлог до одговорното лице за дообезбедување на потребните средства и потоа да ја заврши фазата на евалуација и да даде предлог за избор на најповолна понуда или комисијата да ја заврши фазата на евалуација и да даде предлог за прифаќање на понудата со повисока вредност и потоа да достави писмен предлог до одговорното лице за дообезбедување на потребните средства?

Одговор:

Доколку во текот на постапката за јавна набавка, согласно член 77 став (5) од законот, најповолната понуда е со цена повисока од износот на средства утврден во одлуката за јавна набавка, договорниот орган може да ја измени одлуката и да дообезбеди средства потребни за реализација на договорот, под услов врз основа на спроведена анализа да утврди дека истото е економски посплатливо од повторување на постапката и понудената цена да не го надминува вредносниот праг пропишан за видот на постапката согласно со овој закон.

Од изнесеното произлегува дека во конкретниот случај би можеле да дообезбедите средства само под услов да утврдите дека дообезбедувањето е економски посплатливо од повторување на постапката и понудената цена да не го надминува вредносниот праг пропишан за видот на постапката која ја спроведувате. Доколку тоа не е случај ќе треба да пристапите кон поништување на постапката согласно со член 114 став 1 алинеја (4) од законот.

Во однос на прашањето за „каква анализа станува“, треба да се има предвид дека станува збор за анализа која се однесува на утврдување на пазарна цена на предметот на набавка. Со цел да се направи оваа анализа предвид треба да се има дефиницијата според која „пазарна цена“ е цената на релевантниот пазар земајќи ги предвид предметот на набавка, развиеноста на пазарот, условите од тендерската документација како што се начинот на плаќање, рокот на испорака, количините, гарантниот рок, средствата за обезбедување и слично.

Преку оваа анализа освен што ќе се утврди пазарната цена на предметот на набавка ќе се утврди и тенденциите дали цената за конкретниот предмет е склона кон зголемување или намалувања.

Истовремено, напоменуваме дека комисијата пред да пристапи кон давање на предлог за прифаќање на понудата која е со цена повисока од проценетата вредност, треба да ја направи горенаведената анализа, и врз основа на истата да се обрати до организацискиот облик за финансиски прашања со цел добивање на потврда дека средствата може да се обезбедат.

СКЛУЧУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ ЗА ЈАВНА НАБАВКА ИЛИ НА РАМКОВНАТА СПОГОДБА

12. Прашање:

Во рамки на постапка за јавна набавка, во нашата понуда беа доставени атести, сертификати и техничка документација издадени од конкретен производител на цевки, согласно барањата утврдени во тендерската документација.

Дали е дозволено, по правосилноста на одлуката за избор и склучувањето на договорот, во фазата на реализација на договорот, да се понуди и испорача материјал од друг производител, под услов истиот целосно да ги исполнува сите пропишани технички спецификации, стандарди, атестни барања и критериуми за квалитет утврдени во предметната јавна набавка?

Одговор:

Договорните страни согласно член 117 став (1) од законот, го извршуваат договорот за јавна набавка или рамковната спогодба согласно со условите утврдени во тендерската документација и избраната најповолна понуда.

Имено, на договорниот орган и на носителот на набавката во основа не им е дозволено да договараат измени во постојниот договор. Условите од склучениот договор треба да ги одразуваат обврските кои обете договорни страни ги преземале а биле наведени во тендерската документација и понудата што била избрана за најповолна. Менувањето на склучениот договор претставува повреда на начелата на транспарентност и еднаков третман, а со одредбите од Законот за јавните набавки се забранува ваквото однесување, коешто може да влијае врз нарушување на пазарот.

Сепак, во пракса може да се јави потреба од ограничени измени во постојниот договор за јавна набавка. Имено, договорниот орган и носителот на набавката може да бидат соочени со ситуации кои наложуваат измени на договорот. На пример, во случај кога има промена на индексот на цените, или во случај кога се јавиле реални непредвидливи околности и сл.

Во однос на прашањето за измена на договорите или рамковните спогодби, од особено значење е судската пракса на Судот на правдата на Европската Унија. Според Судот договорите може да претрпат измени, само под услов тие измени да не се значителни.

Така, договорот за јавна набавка согласно член 119 од законот, во текот на неговата важност може да се измени без спроведување нова постапка за јавна набавка доколку е исполнет некој од условите наведени во став (1) точки 1, 2, 3, 4 и 5 од член 119.

Сепак, за да се искористи можноста која ја дава овој член, договорниот орган најнапред треба да утврди дали измената согласно ставот (4) од наведениот член, се смета за значителна, односно дали поради неа договорот значително се разликува од првично доделениот договор.

Истовремено напоменуваме дека за измени на одредбите од важечки договор за јавна набавка кои не се содржани во ставот (1) на член 119, договорниот орган е должен да спроведе нова постапка за јавна набавка.

Истовремено, укажуваме дека повеќе податоци во однос на измената на договорите за јавна набавка во текот на нивната важност можете да најдете на веб страницата на Бирото за јавни набавки во делот – Публикации - Прирачници за јавни набавки – Прирачник за измена на договорите - <https://www.bjn.gov.mk/category/publikacii/priracnici-za-javni-nabavki-mk/page/3/>, како и во Често поставуваните прашања - <https://www.bjn.gov.mk/faq/>.

13. Прашање:

Спроведовме постапка за кавна набавка каде како посебен начин на доделување на поединечните договори е предвидена рамковна спогодба со еден економски оператор. Во одлуката за јавна набавка беше напишан износот на средства, без ДДВ (проценетата вредност на набавката), а при објавата истата беше објавена со износ на ДДВ 18%. По завршување на постапката, најповолниот економски оператор во понудата имаше наведено 0% ДДВ (односно не е даночен обврзник).

Прашањето е на која вредност да се склучи рамковната спогодба, дали износот од одлуката без ДДВ, или на тоа колку средства имаме во буџетот за таа намена (односно износот од одлуката со вклучен ДДВ од 18%), како што беше и објавен огласот?

Одговор:

Понудувачот согласно член 105 став (1) од законот, ја изготвува понудата во согласност со тендерската документација. Согласно со ставот (4) од наведениов член, понудувачот треба да достави понуда со цена во која се засметани сите трошоци и попусти на вкупната цена на понудата, без ДДВ кој се искажува посебно, во денари или во валута како што е утврдено во тендерската документација.

Вообичаено во пракса, евалуацијата на финансиските понуди се врши на нивната вредност без ДДВ. Следствено на изнесеново, ДДВ-то не е предмет на евалуација, односно се избира најповолната понуда без вклучен ДДВ.

Данокот на додадена вредност (ДДВ) е давачка која ја определува надлежен државен орган т.е. Министерството за финансии, со посебни материјални прописи и истото претставува данок на потрошувачка и законска обврска на сите ДДВ обврзници.

Договорните страни согласно со член 116 став (2) од законот, го склучуваат договорот за јавна набавка или рамковната спогодба согласно со условите утврдени во тендерската документација и понудата.

Иако, ДДВ-то не е предмет на евалуација, односно евалуацијата на финансиските понуди се врши на нивната вредност без ДДВ, во склучениот договор се наведува цената без ДДВ, износот на ДДВ како и вкупната вредност на договорот со вклучен ДДВ.

Во однос на Вашето конкретено прашање, од причина што носителот на набавката не е даночен обврзник потребно е договорот да се склучи на износот без ДДВ.

ИЗМЕНИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ЈАВНА НАБАВКА ВО ТЕКОТ НА НЕГОВАТА ВАЖНОСТ

14. Прашање:

Во рамки на постапката за јавна набавка на компјутери, склучен е договор со најповолниот понудувач.

По потпишувањето на договорот, од страна на носителот на набавката, како и од официјалниот дистрибутер, бевме писмено известени дека не постои можност за испорака на понудениот и договорениот производ. Причината за ова, е глобален проблем со достапност на процесори кај производителот (HP), поради што истиот не е во можност да го произведе и испорача конкретниот модел кој беше предмет на постапката.

Дополнително, од нивна страна е дадена препорака за замена на договорениот модел со друг модел со подобри перформанси, по иста цена како онаа која беше понудена и прифатена во постапката за јавна набавка.

Дали смееме да го прифатиме нивниот предлог?

Одговор:

Договорните страни согласно член 117 став (1) од законот, го извршуваат договорот за јавна набавка или рамковната спогодба согласно со условите утврдени во тендерската документација и избраната најповолна понуда.

Имено, на договорниот орган и на носителот на набавката во основа не им е дозволено да договараат измени во постојниот договор. Условите од склучениот договор треба да ги одразуваат обврските кои обете договорни страни ги преземале а биле наведени во тендерската документација и понудата што била избрана за најповолна. Менувањето на склучениот договор претставува повреда на начелата на транспарентност и еднаков третман, а со одредбите од Законот за јавните набавки се забранува ваквото однесување, коешто може да влијае врз нарушување на пазарот.

Сепак, во пракса може да се јави потреба од ограничени измени во постојниот договор за јавна набавка. Имено, договорниот орган и носителот на набавката може да бидат соочени со ситуации кои наложуваат измени на договорот. На пример, во случај кога има промена на индексот на цените, или во случај кога се јавиле реални непредвидливи околности и сл.

Во однос на прашањето за измена на договорите или рамковните спогодби, од особено значење е судската пракса на Судот на правдата на Европската Унија. Според Судот договорите може да претрпат измени, само под услов тие измени да не се значителни.

Така, договорот за јавна набавка согласно член 119 од законот, во текот на неговата важност може да се измени без спроведување нова постапка за јавна набавка доколку е исполнет некој од условите наведени во став (1) точки 1, 2, 3, 4 и 5 од член 119.

Договорот за јавна набавка или рамковната спогодба може да се измени без спроведување нова постапка за јавна набавка согласно член 119 став (1) точка 1 од законот, ако измените, без оглед на нивната парична вредност, се предвидени во тендерската документација на јасен, прецизен и недвосмислен начин. Тоа значи дека тендерската документација треба да содржи одредби за корекција на цени или опции, и во нив мора да биде наведен обемот и

природата на можните измени или опции, како и условите под кои може да се користат. Сепак, одредбите за корекција на цени или опции, не смее да имаат за последица суштинска измена на договорот за јавна набавка.

Случаи кои може да се подведат под овој основ и да се предвидат во ТД се, на пример:

- престанок со производство на понудените модели кои се предмет на јавната набавка;
- неможност да се испорачаат понудените модели кои се предмет на јавната набавка;
- замена на клучните стручни лица;
- промени на цените во случај на промени на одредени цени на пазарот, итн.

Доколку, во ТД не се предвидени одредби за корекција на цени или опции, согласно точката 3. од наведениот член, договорот за јавна набавка или рамковната спогодба може да се измени доколку промената е потребна поради околности кои договорниот орган не можел да ги предвиди и суштински не се менува природата на договорот за јавна набавка или рамковната спогодба.

Овие околности мора да бидат оправдани од фактот дека не можеле да бидат предвидени од страна на договорниот орган и покрај внимателната подготовка на постапката преку која бил доделен првичниот договор, земајќи ги предвид природата и карактеристиките на предметот на набавка, добрите практики поврзани со предметот на набавка и слично.

Воедно напоменуваме дека, за да се искористи можноста која ја дава овој член, договорниот орган најнапред треба да утврди дали измената согласно ставот (4) од наведениот член, се смета за значителна, односно дали поради неа договорот значително се разликува од првично доделениот договор.

Истовремено напоменуваме дека за измени на одредбите од важечки договор за јавна набавка кои не се содржани во ставот (1) на член 119, договорниот орган е должен да спроведе нова постапка за јавна набавка.

Повеќе податоци во однос на измената на договорите за јавна набавка во текот на нивната важност можете да најдете на веб страницата на Бирото за јавни набавки во делот – Публикации - Прирачници за јавни набавки – Прирачник за измена на договорите - <https://www.bjn.gov.mk/category/publikacii/priracnici-za-javni-nabavki-mk/page/3/>, како и во Често поставуваните прашања - <https://www.bjn.gov.mk/faq/>.

ПРАВНА ЗАШТИТА

15. Прашање:

Во случај кога имаме обжалена постапка во однос на тендерска документација со која се бара поништување на огласот, при што ние како договорен орган сметаме дека жалбата е основана, поради направена грешка. Дали можеме да ја поништиме постапката, и без да ја чекаме Одлука од ДКЖЈН, со цел да можеме повторно да објавиме оглас?

Одговор:

Поднесената жалба согласно член 157 став (1) од законот, го одложува склучувањето на договорот за јавна набавка и рамковната спогодба до конечноста на одлуката на Државната комисија.

Од наведената одредба може да се заклучи дека жалбата го спречува склучувањето на договорот за јавна набавка и рамковната спогодба до конечноста на одлуката на Државната комисија.

Во случај кога е поднесена жалба на тендерската документација, наведената одредба не предвидува автоматско суспензивно дејство на жалбата. Тоа значи дека договорниот орган може да продолжи со постапката доколку е вложена жалба во овој дел од постапката. Меѓутоа, продолжувањето на постапката може да е ризично бидејќи во случај на усвојување на жалбата, постапката би се вратила на почеток. Затоа, договорниот орган треба внимателно да процени дали ќе ја искористи можноста од продолжување на постапката и ќе се изложи на дополнителен ризик или ќе запре со неа и ќе го почека исходот од жалбената постапка.

Предвид треба да имате и дека во жалбената постапка согласно член 141 став (1) и (2) од законот, Државната комисија постапува во границите на жалбените наводи, а по службена должност задолжително проверува дали се сторени битни повреди. Па така во случај на утврдени битни повреди би можела да ја поништи целата постапка.

Во однос на Вашето прашање, доколку сметате дека жалбените наводи се прифатливи, истото може да го наведете и образложите во одговорот на жалба и подоцна да постапите согласно решението од Државната комисија за жаби по јавни набавки.